

Βρυξέλλες, 23.9.2020
COM(2020) 578 final

**ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

σχετικά με την υλοποίηση των μακροπεριφερειακών στρατηγικών της ΕΕ

{SWD(2020) 186 final}

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

σχετικά με την υλοποίηση των μακροπεριφερειακών στρατηγικών της ΕΕ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι μακροπεριφερειακές στρατηγικές της ΕΕ (στο εξής: ΜΠΣ) αποτελούν πλαίσια πολιτικής τα οποία δρομολογούνται από χώρες της ΕΕ και τρίτες χώρες που βρίσκονται σε μια καθορισμένη γεωγραφική περιοχή για την από κοινού αντιμετώπιση κοινών προκλήσεων και ευκαιριών με τον καθορισμό κοινών μακροπρόθεσμων στόχων.

Οι τέσσερις ΜΠΣ αφορούν 19 κράτη μέλη της ΕΕ και 9 τρίτες χώρες. Συγκεκριμένα, πρόκειται για τις εξής:

- στρατηγική της ΕΕ για την περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας (EUSBSR, 2009)·
- στρατηγική της ΕΕ για την περιοχή του Δούναβη (EUSDR, 2011)·
- στρατηγική της ΕΕ για την περιοχή της Αδριατικής και του Ιονίου (EUSAIR, 2014)· και
- στρατηγική της ΕΕ για την περιοχή των Άλπεων (EUSALP, 2016).

Όπως αποφασίστηκε σε συμφωνία με το Συμβούλιο¹, η Επιτροπή δημοσιεύει, ανά δύο έτη από το 2016, έκθεση σχετικά με την υλοποίηση των τεσσάρων ΜΠΣ. Η παρούσα έκθεση είναι η τρίτη τέτοια έκθεση και καλύπτει την περίοδο από τα μέσα του 2018 έως τα μέσα του 2020. Στην έκθεση αυτή αξιολογείται η τρέχουσα κατάσταση και η πρόοδος όσον αφορά την υλοποίηση των ΜΠΣ και εξετάζονται πιθανές μελλοντικές προοπτικές. Η παρούσα έκθεση συμπληρώνεται από έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής (SWD) στο οποίο παρέχονται περισσότερες λεπτομέρειες για κάθε ΜΠΣ. Και τα δύο έγγραφα βασίζονται σε συνεισφορές των εθνικών και θεματικών συντονιστών των ΜΠΣ (στο εξής: βασικοί φορείς υλοποίησης), καθώς και σε συνεισφορές εμπειρογνομόνων.

Η παρούσα έκθεση δημοσιεύεται σε μια εποχή που η κρίση που έχει προκαλέσει η πρωτοφανής πανδημία της COVID-19 έχει σοβαρές οικονομικές, δημοσιονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις στην ευρωπαϊκή κοινωνία. Η Επιτροπή αντέδρασε γρήγορα προτείνοντας άμεσα μέτρα (π.χ. τις πρωτοβουλίες CRII και CRII +²) και εκτενείς προτάσεις με βραχυπρόθεσμο έως μεσοπρόθεσμο ορίζοντα, συμπεριλαμβανομένου του μέσου ανάκαμψης «Next Generation EU»³. Στις 21 Ιουλίου 2020 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κατέληξε σε συμφωνία για το μέσο «Next Generation EU».

Αμέσως μόλις εγκρίθηκαν οι προτάσεις από την Επιτροπή, οι βασικοί φορείς υλοποίησης των ΜΠΣ εργάστηκαν για να προσδιορίσουν τα κατάλληλα μέσα που θα επιτρέψουν στις στρατηγικές να βοηθήσουν τις συμμετέχουσες χώρες να ανταποκριθούν στην κρίση. Οι ΜΠΣ παρέχουν ένα έτοιμο και λειτουργικό πλαίσιο συνεργασίας για τη διασφάλιση καλύτερου

¹ Συμπέρασμα του Συμβουλίου σχετικά με τη στρατηγική της ΕΕ για την περιοχή των Άλπεων (EUSALP), σημείο 32:

https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/cooperate/macro_region_strategy/pdf/eusalp_council_conclusions_27112015.pdf

² Πρωτοβουλία Επενδύσεων για την Αντιμετώπιση του Κορονοϊού (CRII) και Πρωτοβουλία Επενδύσεων για την Αντιμετώπιση του Κορονοϊού+ (CRII+): https://ec.europa.eu/regional_policy/en/newsroom/coronavirus-response/

³ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_940

συντονισμού των δράσεων, των επενδύσεων και των έργων στο έδαφός τους. Οι ΜΠΣ είναι διατομεακές, δεν αποκλείουν τα ενδιαφερόμενα μέρη και καλύπτουν διάφορα επίπεδα διακυβέρνησης. Όλα αυτά τα χαρακτηριστικά μπορεί να έχουν καίρια σημασία για την υλοποίηση προτεραιοτήτων της ΕΕ, όπως η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία⁴, η ευρωπαϊκή ψηφιακή στρατηγική⁵, και οι προτεραιότητες «Μια οικονομία στην υπηρεσία των ανθρώπων»⁶ και «Μια ισχυρότερη Ευρώπη στον κόσμο»⁷.

Ο σκοπός της έκθεσης είναι διττός. Πρώτον, καταγράφει την πρόοδο όσον αφορά τις ΜΠΣ και καθορίζει τις προσδοκίες για περαιτέρω βελτιώσεις. Δεύτερον, διερευνά την πιθανή ανάπτυξη των ΜΠΣ στην περίοδο μετά την κρίση της COVID-19 με στόχο τη διασφάλιση μιας βιώσιμης, ανταγωνιστικής και χωρίς κοινωνικούς αποκλεισμούς οικονομικής ανάκαμψης. Στο πλαίσιο αυτό, η έκθεση αξιολογεί τον ρόλο των ΜΠΣ στην υλοποίηση των νέων προτεραιοτήτων της ΕΕ για ένα πράσινο, ψηφιακό και ανθεκτικό μέλλον.

2. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ, ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

Όπως έχει ήδη αποδειχθεί, οι τέσσερις ΜΠΣ έχουν πολύ μεγάλη σημασία για την υλοποίηση των προτεραιοτήτων της ΕΕ για την περίοδο 2019-2024 στο έδαφος που καλύπτουν, ιδίως της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, της ευρωπαϊκής ψηφιακής στρατηγικής, των προτεραιοτήτων «Μια οικονομία στην υπηρεσία των ανθρώπων» και «Μια ισχυρότερη Ευρώπη στον κόσμο».

Οι ΜΠΣ έχουν συμβάλει ιδιαίτερα στη βελτίωση της κατάστασης του περιβάλλοντος της Βαλτικής Θάλασσας⁸, στη βελτίωση της κατάστασης των υδάτων στον Δούναβη και τους παραποτάμους του και στη βελτίωση της πλοϊμότητας του Δούναβη. Έχουν επίσης συμβάλει στην αύξηση της ολοκληρωμένης και βιώσιμης διακυβέρνησης του θαλάσσιου χώρου και των παράκτιων περιοχών της Αδριατικής και του Ιονίου και στη βελτίωση των συνθηκών για την οικολογική συνδεσιμότητα στην περιοχή των Άλπεων με την ανάπτυξη πράσινης υποδομής.

Η πλατφόρμα που παρέχουν οι ΜΠΣ για τον συντονισμό των πολιτικών σε όλες τις χώρες και μεταξύ των ταμείων, των τομέων, των επιπέδων διακυβέρνησης και των ενδιαφερόμενων μερών είχε καθοριστική σημασία για την επίτευξη των αποτελεσμάτων αυτών.

Ωστόσο, μολονότι οι ΜΠΣ έχουν ήδη αποφέρει σημαντικά αποτελέσματα, η αξιοποίηση του πλήρους δυναμικού τους απαιτεί χρόνο και μια τολμηρή αλλαγή νοοτροπίας μεταξύ των χωρών, που θα διασφαλίζει ότι οι εν λόγω χώρες θα λαμβάνουν συστηματικά υπόψη τα οφέλη που απορρέουν από τη μεταξύ τους συνεργασία.

2.1 Κύριες εξελίξεις της πολιτικής

Οι κύριες εξελίξεις μετά την προηγούμενη έκθεση για τις ΜΠΣ είναι i) οι αναθεωρήσεις των σχεδίων δράσης στο πλαίσιο των στρατηγικών για την περιοχή του Δούναβη και την περιοχή της Βαλτικής· ii) η προσχώρηση της Δημοκρατίας της Βόρειας Μακεδονίας στη στρατηγική για την περιοχή της Αδριατικής και του Ιονίου· και iii) η διαδικασία «ενσωμάτωσης» —σε

⁴ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en

⁵ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/content/european-digital-strategy>

⁶ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people_en

⁷ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/stronger-europe-world_en

⁸ Η έκθεση HELCOM σχετικά με την κατάσταση της Βαλτικής Θάλασσας (<http://stateofthebalticsea.helcom.fi/in-brief/summary-of-findings/>) δείχνει σαφώς ότι τα μέτρα που έχουν ληφθεί μέχρι στιγμής στο πλαίσιο της στρατηγικής για τη Βαλτική Θάλασσα, όπως η μείωση των εκροών θρεπτικών ουσιών (νιτρικών ιόντων και φωσφόρου), η καταπολέμηση της ρύπανσης και η προστασία της βιοποικιλότητας, έχουν θετικά την κατάσταση του περιβάλλοντος της Βαλτικής Θάλασσας.

εξέλιξη σε όλες τις ΜΠΣ— με στόχο την ευθυγράμμιση των σχετικών προτεραιοτήτων των χρηματοδοτικών προγραμμάτων της ΕΕ για την περίοδο 2021-2027⁹ με τις ΜΠΣ.

- i) Το αναθεωρημένο σχέδιο δράσης για τη στρατηγική για την περιοχή του Δούναβη δημοσιεύτηκε στις 6 Απριλίου 2020¹⁰. Η αναθεώρηση ευθυγραμμίζει τη στρατηγική με τις νέες προτεραιότητες και προκλήσεις της περιοχής και συνδέει καλύτερα τις δράσεις της στρατηγικής για τον Δούναβη με τις νέες προτεραιότητες της ΕΕ όπως η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, με τις ΜΜΕ, καθώς και με τον τουρισμό και την πολιτιστική κληρονομιά.
Η αναθεώρηση του σχεδίου δράσης της στρατηγικής για τη Βαλτική προχωρεί με στόχο την εστίαση και τον εξορθολογισμό των τομέων πολιτικής και την ενίσχυση του συντονισμού. Το εν λόγω αναθεωρημένο σχέδιο δράσης αναμένεται να δημοσιευθεί μέσα στο 2020.
- ii) Στις 2 Απριλίου 2020 η Βόρεια Μακεδονία καλωσορίστηκε επίσημα ως η ένατη χώρα που συμμετέχει στη στρατηγική Αδριατικής-Ιονίου. Με τη Βόρεια Μακεδονία, η στρατηγική τώρα περιλαμβάνει πέντε χώρες «διεύρυνσης» από τα Δυτικά Βαλκάνια, οι οποίες συνεργάζονται επί ίσοις όροις με τέσσερα κράτη μέλη της ΕΕ για κοινά ζητήματα.
- iii) Από το 2018 οι ΜΠΣ ξεκίνησαν ή ενίσχυσαν τη διαδικασία ενσωμάτωσης που οδήγησε σε αμοιβαία επωφελείς αλληλεπιδράσεις μεταξύ των αρχών των στρατηγικών και των προγραμμάτων κατά την κατάρτιση των εγγράφων προγραμματισμού για την περίοδο μετά το 2020. Αυτό θα συνεχιστεί κατά τη διάρκεια της περιόδου εφαρμογής για όλη την περίοδο 2021-2027. Η ενσωμάτωση αναμένεται να αυξήσει, εν καιρώ, τον αντίκτυπο των προγραμμάτων μέσω της βελτίωσης της συνεργασίας και του συντονισμού, πέραν του γεγονότος ότι παρέχει στις ΜΠΣ τα μέσα για την επίτευξη των στόχων τους. Θα επιτρέψει επίσης στους δικαιούχους κονδυλίων της ΕΕ να επιτύχουν καλύτερα αποτελέσματα με τη δράση τους, συμβάλλοντας, παράλληλα, στους στρατηγικούς στόχους των ΜΠΣ.

2.2 Θεματικές προτεραιότητες των ΜΠΣ και η διασύνδεσή τους με την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία

Ενώ οι προτεραιότητές τους διαμορφώνονται σύμφωνα με τις στρατηγικές προκλήσεις και ευκαιρίες των σχετικών περιφερειών, και οι τέσσερις ΜΠΣ έχουν τρεις κύριες, γενικές, διασυνδεδεμένες κοινές προτεραιότητες¹¹: περιβάλλον και κλιματική αλλαγή· έρευνα & καινοτομία και οικονομική ανάπτυξη· και συνδεσιμότητα (μεταφορές, ενέργεια, ψηφιακά δίκτυα).

Τα τμήματα που ακολουθούν παρέχουν πληροφορίες σχετικά με ορισμένα επιτεύγματα —με τη μορφή τόσο των διαδικασιών όσο και των έργων— εντός των τριών αυτών τομέων από την εκπόνηση της προηγούμενης έκθεσης, καθώς και σχετικά με τη διασύνδεσή τους με τις βασικές δράσεις της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας.

⁹ Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ), Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ), Μηχανισμός Προενταξιακής Βοήθειας (ΜΠΒ), Μηχανισμός Γειτονίας, Ανάπτυξης και Διεθνούς Συνεργασίας (ΜΓΑΔΣ).

¹⁰ SWD(2020) 59 final - <https://danube-region.eu/wp-content/uploads/2020/04/EUSDR-ACTION-PLAN-SWD202059-final-1.pdf>

¹¹ Πλήρη στοιχεία για όλους τους τομείς προτεραιότητας κάθε ΜΠΣ περιλαμβάνονται στο έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής που συνοδεύει την παρούσα έκθεση.

Χάρη στον διατομεακό και διαθεματικό χαρακτήρα τους, τα επιτεύγματα αυτά υποστηρίζουν επίσης την προτεραιότητα «Μια οικονομία στην υπηρεσία του ανθρώπου» και την ευρωπαϊκή ψηφιακή στρατηγική.

Περιβάλλον και κλιματική αλλαγή

Οι βασικές δράσεις στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας περιλαμβάνουν την εξάλειψη της ρύπανσης για ένα περιβάλλον χωρίς τοξικές ουσίες και τη διατήρηση και αποκατάσταση των οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητας.

Οι ΜΠΣ έχουν επιτύχει σημαντικά επιτεύγματα στον τομέα της ποιότητας των υδάτων, που έχουν σημασία για βασικές δράσεις της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, καθώς και στον τομέα της οικολογικής συνδεσιμότητας, που έχουν σημασία για την βιοποικιλότητα.

Για παράδειγμα, οι ΜΠΣ έχουν συμβάλει στη βελτίωση της ποιότητας των υδάτων της Βαλτικής Θάλασσας και της περιοχής Αδριατικής-Ιονίου, αντιστοίχως, με την καλύτερη διαχείριση των επικίνδυνων ουσιών που εκλύονται στη Βαλτική¹² και με την καλύτερη παρακολούθηση της ποιότητας των υδάτων στην περιοχή της Αδριατικής-Ιονίου¹³. Οι ΜΠΣ έχουν επίσης συμβάλει στη βελτίωση της κατάστασης των υδάτων του Δούναβη με την ενίσχυση της ολοκλήρωσης του σχεδιασμού διαχείρισης της λεκάνης απορροής του ποταμού και της πρόληψης του κινδύνων πλημμύρας¹⁴.

Επιπλέον, έχουν συμβάλει στην ανάπτυξη πράσινων υποδομών στην περιοχή των Άλπεων μέσω «εμβληματικών πρωτοβουλιών», που αποσκοπούν να μετατρέψουν σε απτή δράση την πολιτική δήλωση των χωρών και των περιοχών των Άλπεων με τίτλο «Αλπικές πράσινες υποδομές – ενώνουμε τις δυνάμεις μας για τη φύση, τους ανθρώπους και την οικονομία»¹⁵.

Έρευνα/καινοτομία και οικονομική ανάπτυξη

Η έρευνα και η καινοτομία θα διαδραματίσουν κεντρικό ρόλο στην Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία.

Στο πλαίσιο αυτό, μεταξύ άλλων, οι ΜΠΣ υποστηρίζουν την κεφαλαιοποίηση των γνώσεων και την ανταλλαγή έρευνας και καινοτομίας, ιδίως μέσω «κέντρων που λειτουργούν στην περιοχή των Άλπεων»¹⁶ και του «Δικτύου συντονισμού της χρηματοδότησης του Δούναβη»¹⁷. Επιπλέον, οι ΜΠΣ προωθούν στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης, υποστηρίζοντας διακρατικές πλατφόρμες συνεργασίας και συνεργατικούς σχηματισμούς ΜΜΕ.

Στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας κεντρικό ρόλο διαδραματίζει και η βιώσιμη γαλάζια οικονομία, ιδίως για την κάλυψη των απαιτήσεων σχετικά με τους χερσαίους πόρους της ΕΕ και την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.

Στο πλαίσιο αυτό, οι ΜΠΣ έχουν στηρίξει τη βιώσιμη ανάπτυξη της γαλάζιας οικονομίας (με παρόμοιο τρόπο όπως οι στρατηγικές για τις θαλάσσιες λεκάνες¹⁸). Για παράδειγμα,

¹² <https://www.syke.fi/projects/hazbref>

¹³ <https://www.adrioninterreg.eu/index.php/2019/08/02/funded-projects-under-s-o-2-2/#toggle-id-3>

¹⁴ <https://environmentalrisks.danube-region.eu/tisza-ministerial-meeting/>

¹⁵ <https://www.alpine-region.eu/results/28-alpine-states-and-regions-adopted-political-declaration-%E2%80%9EAlpine-green-infrastructure-%E2%80%93>

¹⁶ <https://www.alpine-region.eu/projects/re-search-alps>

¹⁷ <https://knowledgesociety.danube-region.eu/working-groups/wg-3-newly-established-danube-funding-coordination-network-dfcn/>

¹⁸ Η θαλάσσια στρατηγική για τον Ατλαντικό (<https://atlanticstrategy.eu/en>), η πρωτοβουλία για τη βιώσιμη ανάπτυξη της γαλάζιας οικονομίας στη δυτική Μεσόγειο - WestMED (<https://www.westmed-initiative.eu/>)

συμβάλλουν στην αύξηση των γνώσεων σχετικά με τη «γαλάζια βιοοικονομία» μέσω μιας ειδικής πλατφόρμας στην περιοχή της Βαλτικής¹⁹ και στη βελτίωση της μεταφοράς γνώσεων σχετικά με τις γαλάζιες τεχνολογίες στην περιοχή της Αδριατικής και του Ιονίου²⁰.

Συνδεσιμότητα

Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία ενθαρρύνει την επιτάχυνση της μετάβασης στη βιώσιμη και έξυπνη κινητικότητα και στην παροχή καθαρής, προσιτής και ασφαλούς ενέργειας. Στο πλαίσιο αυτό, οι ΜΠΣ έχουν επιτύχει σημαντικό ορόσημο, για παράδειγμα στους τομείς των βιώσιμων και πολυτροπικών μεταφορών και του βιώσιμου ενεργειακού εφοδιασμού.

Στον τομέα των μεταφορών, για παράδειγμα, στις 30 Ιουνίου 2020 δέκα υπουργοί μεταφορών από την περιοχή του Δούναβη επιβεβαίωσαν τη δέσμευσή τους να εφαρμόσουν το «Fairway Rehabilitation and Maintenance Master Plan» (γενικό σχέδιο για την αποκατάσταση και συντήρηση των πλωτών οδών)²¹ για τον Δούναβη και τους πλωτούς παραποτάμους του, που εγκρίθηκε τον Δεκέμβριο του 2014. Πρόκειται για ένα σημαντικό βήμα για τη βελτίωση των συνθηκών στις πλωτές οδούς σε διάφορα κρίσιμα τμήματα του ποταμού Δούναβη²² και, γενικά, για τις πολυτροπικές μεταφορές στην περιοχή.

Οι ΜΠΣ υποστηρίζουν επίσης τη βιώσιμη ανάπτυξη των διαδρόμων μεταφορών στην περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας²³ και τη διανομή και την παροχή υδροποιημένου φυσικού αερίου (ΥΦΑ) για τις θαλάσσιες μεταφορές στην περιοχή Αδριατικής-Ιονίου²⁴.

Οι ΜΠΣ έχουν ήδη αποδείξει ότι μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στη λεγόμενη «δίδυμη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση» με την υποστήριξη της υλοποίησης της ευρωπαϊκής ψηφιακής στρατηγικής, ιδίως στην περιοχή των Άλπεων μέσω στρατηγικών πρωτοβουλιών που αποσκοπούν στην προώθηση της έξυπνης ψηφιακής μετατροπής στα χωριά των Άλπεων²⁵.

2.3 Πρόσβαση στη χρηματοδότηση και ενσωμάτωση

Καθώς οι ΜΠΣ δεν διαθέτουν δικούς τους πόρους, η υλοποίησή τους εξαρτάται από τη συγκέντρωση χρηματοδότησης από διαφορετικές πηγές. Κατά συνέπεια, η επιτυχία ή η αποτυχία των ΜΠΣ συνδέεται εν τέλει με την ικανότητά τους να διασφαλίζουν ότι τα ενωσιακά, εθνικά, περιφερειακά και άλλα δημόσια και ιδιωτικά κονδύλια ευθυγραμμίζονται με τις προτεραιότητες της σχετικής στρατηγικής.

Επομένως, η γεφύρωση του χάσματος μεταξύ των αναγκών και των επενδυτικών ευκαιριών των ΜΠΣ θα αποτελέσει κρίσιμη πρόκληση για την περίοδο 2021-2027.

Τα ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ) προσφέρουν σημαντικούς οικονομικούς πόρους και ένα ευρύ φάσμα εργαλείων και τεχνικών επιλογών που θα μπορούσαν να συμβάλουν στην εξασφάλιση συνεργειών και συμπληρωματικότητας. Παρά ταύτα, ο συντονισμός μεταξύ των προγραμμάτων των ΜΠΣ και των ΕΔΕΤ ήταν μέχρι

και το κοινό θαλάσσιο θεματολόγιο για τον Εύξεινο Πόντο (<https://blackseablueeconomy.eu/206/common-maritime-agenda-black-sea>).

¹⁹ <https://www.submariner-network.eu/blue-platform>

²⁰ <https://www.italy-croatia.eu/web/beat/about-the-project>

²¹ <https://navigation.danube-region.eu/danube-ministers-of-transport-sign-again-conclusions-on-effective-waterway-rehabilitation-and-maintenance/>

²² <http://www.fairwaydanube.eu/>

²³ <https://projects.interreg-baltic.eu/projects/scandriaR2act-2.html>

²⁴ <https://superlng.adrioninterreg.eu/>

²⁵ <https://www.alpine-space.eu/projects/smartvillages/en/home>

σήμερα περιορισμένος και επικεντρώθηκε κυρίως στα προγράμματα ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας (Interreg).

Τα τέσσερα διακρατικά προγράμματα Interreg που καλύπτουν τις ΜΠΣ²⁶ έχουν διαδραματίσει ιδιαίτερο ρόλο στη στήριξη των στρατηγικών. Αποτέλεσαν την πλέον ορατή πηγή χρηματοδότησης των έργων/δραστηριοτήτων των ΜΠΣ και παράλληλα υποστήριξαν, αν και σε διαφορετικό βαθμό, τις δομές διακυβέρνησης των ΜΠΣ. Ωστόσο, παρά τον πολύ θετικό τους καταλυτικό ρόλο, τα προγράμματα Interreg δεν έχουν ούτε το μέγεθος (πολύ περιορισμένοι προϋπολογισμοί) ούτε τα χαρακτηριστικά (τύπος των έργων) για την αντιμετώπιση των φιλόδοξων στόχων και προτεραιοτήτων των ΜΠΣ.

Τα εθνικά/περιφερειακά προγράμματα των ΕΔΕΤ, λόγω του εκτεταμένου πεδίου εφαρμογής και των χρηματοδοτικών πόρων τους, θα μπορούσαν και θα πρέπει να συνεργάζονται αποτελεσματικότερα με τις ΜΠΣ για το αμοιβαίο όφελος τόσο των στρατηγικών όσο και των προγραμμάτων.

Οι προτεραιότητες των εθνικών/περιφερειακών προγραμμάτων των ΕΔΕΤ είναι, σε μεγάλο βαθμό, συμβατές με τις προτεραιότητες των ΜΠΣ. Όλο και περισσότερα προγράμματα της περιόδου 2014-2020 αναφέρουν υποστήριξη για έργα των ΜΠΣ²⁷, όπως προκύπτει από τις ετήσιες εκθέσεις εφαρμογής που υποβάλλουν οι διαχειριστικές αρχές των προγραμμάτων²⁸. Ωστόσο, ο σωστός συντονισμός με τις ΜΠΣ και μεταξύ των προγραμμάτων στις μακροπεριφέρειες θα αυξήσει σημαντικά τον αντίκτυπο της στήριξης αυτής.

Το 2014 τα περισσότερα από τα εθνικά/περιφερειακά προγράμματα των ΕΔΕΤ δεν έλαβαν υπόψη τους στόχους και τις δραστηριότητες των ΜΠΣ. Πολύ λίγα από τα προγράμματα αυτά αφορούσαν διατομεακές προτεραιότητες ενώ σχεδόν κανένα από αυτά δεν περιλάμβανε πτυχές που να υπερβαίνουν το εδαφικό επίπεδο.

Η συνεργασία μεταξύ εθνικών/περιφερειακών προγραμμάτων των ΕΔΕΤ από διάφορες χώρες αποτελεί νέα έννοια που απαιτεί αλλαγή νοοτροπίας. Τα προγράμματα αυτά είναι ουσιαστικά εσωστρεφή, ακόμα και στην περίπτωση που η συνεργασία/ο συντονισμός με τα προγράμματα στη μακροπεριφέρεια θα μπορούσε να αυξήσει την αποτελεσματικότητα και τον αντίκτυπο των δράσεων. Επομένως, θα είναι σημαντικό να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση σχετικά με τα οφέλη της συνεργασίας μεταξύ χωρών και περιφερειών.

Για όλους αυτούς τους λόγους, η κινητοποίηση της επόμενης γενιάς εθνικών και περιφερειακών προγραμμάτων χρηματοδότησης της ΕΕ παραμένει ζωτικής σημασίας εγχείρημα για τις ΜΠΣ. Ωστόσο, για να συμβεί αυτό, είναι υψίστης σημασίας μια γενική πολιτική συναίνεση για την ευθυγράμμιση των κονδυλίων με τις προτεραιότητες και τους στόχους των ΜΠΣ.

Οι προτεινόμενοι κανονισμοί για την πολιτική συνοχής για την περίοδο 2021-2027 περιλαμβάνουν διατάξεις που αποσκοπούν στη διευκόλυνση της στήριξης των έργων/δραστηριοτήτων των ΜΠΣ, καθώς η συνεργασία μεταξύ των χωρών και των περιφερειών θα πρέπει να καταστεί κοινή πρακτική. Ωστόσο, συμπεριλαμβανομένων των προτεραιοτήτων που συμφωνήθηκαν από κοινού κατά την περίοδο 2021-2027, η

²⁶ Διακρατικά προγράμματα συνεργασίας Interreg για τη Βαλτική Θάλασσα (ΕΤΠΑ, 264 εκατ. EUR), Interreg για την περιοχή του Δούναβη (ΕΤΠΑ, 222 εκατ. EUR), Interreg για την περιοχή Αδριατικής-Ιονίου (ΕΤΠΑ και ΜΠΒ 99 εκατ. EUR), πρόγραμμα Interreg για τον χώρο των Άλπεων (ΕΤΠΑ 117 εκατ. EUR).

²⁷ Για παράδειγμα, με την απόδοση επιπλέον μορίων, στο πλαίσιο των προσκλήσεων υποβολής προσφορών, σε έργα με μακροπεριφερειακή σημασία ή αντίκτυπο.

²⁸ Κατά την περίοδο αναφοράς, τα στοιχεία που παρέχονται από τα προγράμματα των ΕΔΕΤ σχετικά με τη στήριξη των ΜΠΣ δεν είναι επαρκώς συνεπή για να ομαδοποιηθούν και θα πρέπει να χρησιμοποιούνται με προσοχή. Μια συνοπτική περιγραφή δίνεται στο έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής.

χρηματοδότηση των προγραμμάτων απαιτεί αποτελεσματική και συνεχή συνεργασία μεταξύ των εθνικών και των θεματικών συντονιστών των ΜΠΣ και των εθνικών/περιφερειακών αρχών που είναι αρμόδιες για τα εν λόγω προγράμματα.

Ήδη έχουν προκύψει θετικά μηνύματα από τον αυξανόμενο και εποικοδομητικό διάλογο μεταξύ των αρχών που είναι αρμόδιες για τις ΜΠΣ και των αρχών των εθνικών/περιφερειακών προγραμμάτων των ΕΔΕΤ. Και οι τέσσερις ΜΠΣ έχουν λάβει πρωτοβουλίες για την επιτάχυνση και την ενίσχυση αυτής της διαδικασίας ενσωμάτωσης. Οι βασικοί φορείς υλοποίησης των ΜΠΣ δραστηριοποιούνται όλο και περισσότερο για τη προώθηση της μακροπεριφερειακής συνεργασίας με τις αρμόδιες αρχές των προγραμμάτων, διευρύνοντας την κατανόηση των οφελών από τη συνεργασία για την εξεύρεση κοινών απαντήσεων σε ζητήματα που υπερβαίνουν τα εθνικά/περιφερειακά σύνορα. Αυτό επιτρέπει επίσης στους ενδιαφερόμενους να αυξήσουν τις ικανότητά τους και να βελτιώσουν τις επιδόσεις τους.

Επί του παρόντος βρίσκονται σε εξέλιξη διάφορες πρωτοβουλίες για τη βελτίωση της κινητοποίησης των προγραμμάτων των ΕΔΕΤ για τη στήριξη των στόχων των στρατηγικών. Στο πλαίσιο όλων των ΜΠΣ έχουν εντοπιστεί μακροπεριφερειακές διαδικασίες και εμβληματικά έργα/δραστηριότητες. Αναπτύσσονται/ενισχύονται τα δίκτυα των διαχειριστικών αρχών των προγραμμάτων των ΕΔΕΤ για να διευκολύνεται η χρηματοδότηση και η υλοποίηση διακρατικών έργων. Εξετάζονται επίσης προτάσεις με στόχο:

- να προβλεφθεί η συμμετοχή των βασικών φορέων υλοποίησης των ΜΠΣ στις επιτροπές παρακολούθησης των προγραμμάτων
- να καταστούν λειτουργικές οι ιδέες των έργων μέσω της (από κοινού) ανάπτυξης προτάσεων και της επιλογής δράσεων/έργων για χρηματοδότηση και
- να ευθυγραμμιστούν το περιεχόμενο και οι δράσεις π.χ. με τη δρομολόγηση θεματικών ή ειδικών/στοχοθετημένων προσκλήσεων υποβολής προτάσεων.

Τα προγράμματα της ΕΕ που τελούν υπό άμεση διαχείριση (π.χ. LIFE, Erasmus, Ορίζων 2020, μηχανισμός «Συνδέοντας την Ευρώπη» - CEF) αντιπροσωπεύουν μια ακόμα δυναμική πηγή χρηματοδότησης, καθώς συχνά προωθούν τη διακρατική συνεργασία. Οι βασικοί φορείς υλοποίησης των ΜΠΣ παρέχουν περιορισμένο αριθμό παραδειγμάτων συνεργειών μεταξύ των ΜΠΣ και ορισμένων προγραμμάτων της ΕΕ που τελούν υπό άμεση διαχείριση, κυρίως με τα προγράμματα LIFE, CEF και Ορίζων 2020. Η ενίσχυση αυτών των συνεργειών απαιτεί μια προσέγγιση κατά περίπτωση, καθώς τα προγράμματα της ΕΕ που τελούν υπό άμεση διαχείριση καλύπτουν το σύνολο της ΕΕ-27 και δεν επικεντρώνονται γεωγραφικά.

Τέλος, τα προγράμματα διασυνοριακής συνεργασίας Interreg, ΜΠΒ και ΜΓΑΔΣ στα εδάφη των ΜΠΣ μπορούν επίσης να συμβάλουν σημαντικά στην επίτευξη των στόχων των ΜΠΣ. Στο πλαίσιο αυτό, η στενή συνεργασία μεταξύ των αρχών που είναι αρμόδιες για τα προγράμματα και των βασικών φορέων υλοποίησης των ΜΠΣ είναι ουσιαστικής σημασίας από τα πρώτα στάδια της προετοιμασίας των προγραμμάτων και καθ' όλη τη διάρκεια της εφαρμογής τους κατά την περίοδο 2021-2027.

2.4 Χρηστή διακυβέρνηση και διοικητική ικανότητα

Και στις τέσσερις ΜΠΣ οι δομές διακυβέρνησης δημιουργούνται και λειτουργούν στα τρία αλληλένδετα επίπεδα²⁹: πολιτικό επίπεδο, επίπεδο συντονισμού και επίπεδο εφαρμογής. Καθώς η ορθή λειτουργία της δομής διακυβέρνησης είναι καθοριστική για την επιτυχία ή την αποτυχία των ΜΠΣ, η επανεξέταση και η περαιτέρω βελτίωση των ζητημάτων

²⁹ COM(2014) 284 final, σχετικά με τη διακυβέρνηση των μακροπεριφερειακών στρατηγικών.

διακυβέρνησης είναι κεντρικής σημασίας για όλες τις στρατηγικές προκειμένου να διασφαλιστεί ότι συμβαδίζουν με τις εξελίξεις. Τα τελευταία 2 χρόνια σημειώθηκε πρόοδος στη διακυβέρνηση και τη διοικητική ικανότητα των τεσσάρων ΜΠΣ, και μπορούν να αναφερθούν αρκετά αξιοσημείωτα αποτελέσματα.

Στο πλαίσιο της στρατηγικής για την περιοχή των Άλπεων, συγκροτήθηκε ειδική ομάδα για να μελετήσει και να υποβάλει προτάσεις για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της διακυβέρνησης. Στο πλαίσιο της στρατηγικής για την περιοχή του Δούναβη, εκπονήθηκε έγγραφο για τη διακυβέρνηση, το οποίο αποσαφηνίζει τους ρόλους των διαφόρων βασικών παραγόντων και επικαιροποιήθηκε ο εσωτερικός κανονισμός. Η δομή διακυβέρνησης της στρατηγικής για τη Βαλτική επανεξετάζεται στο πλαίσιο της αναθεώρησης του σχεδίου δράσης.

Τέλος, οι τέσσερις ΜΠΣ παρέχουν καλά παραδείγματα συνεργασίας μεταξύ των φορέων υλοποίησης και των πολυμερών δομών περιβαλλοντικής διακυβέρνησης που είναι σημαντικά για τα εδάφη που καλύπτονται από τις στρατηγικές³⁰.

Πολιτικό επίπεδο

Και στις τέσσερις ΜΠΣ, το πολιτικό επίπεδο αντιπροσωπεύεται γενικά από τους υπουργούς Εξωτερικών και, σε ορισμένες περιπτώσεις, από τους υπουργούς ή τις αρχές που είναι αρμόδιες για τα κονδύλια της ΕΕ. Αυτοί παρέχουν πολιτική και στρατηγική κατεύθυνση. Στο πλαίσιο της στρατηγικής για τις Άλπεις, οι περιφερειακές αρχές διαδραματίζουν επίσης σημαντικό ρόλο στις πολιτικές/στρατηγικές συζητήσεις.

Ο ρόλος της εκ περιτροπής προεδρίας αυξάνεται σε όλες τις στρατηγικές, καθώς οι συμμετέχουσες χώρες συνειδητοποιούν τη σημασία τους για την προώθηση της στρατηγικής καθοδήγησης των ΜΠΣ. Έχει καθιερωθεί ένα σύστημα «τριάδας προεδριών» στις στρατηγικές για τον Δούναβη, για την περιοχή της Αδριατικής και του Ιονίου και για τις Άλπεις, με αυξημένο ρόλο.

Η ενίσχυση της πολιτικής δέσμευσης είναι ουσιαστικής σημασίας: οι εθνικές και περιφερειακές αρχές των ενδιαφερόμενων χωρών θα πρέπει να είναι σε θέση να παρέχουν πιο στρατηγική ηγεσία σε υπουργικό επίπεδο για να γεφυρώσουν το χάσμα μεταξύ των ισχυρών πολιτικών δεσμεύσεων και της ικανότητας των διοικήσεων να υλοποιήσουν αυτές τις δεσμεύσεις.

Επίπεδο συντονισμού

Ο συντονισμός των ΜΠΣ στο εσωτερικών των συμμετεχουσών χωρών και μεταξύ αυτών πραγματοποιείται από τους εθνικούς συντονιστές. Από κοινού, λειτουργούν ως διεπαφή μεταξύ του πολιτικού επιπέδου —στο οποίο δίνουν αναφορά για την εφαρμογή και υποβάλλουν προτάσεις— και το επίπεδο της εφαρμογής —στο οποίο παρέχουν στρατηγική καθοδήγηση. Πολλές συμμετέχουσες χώρες έχουν θεσπίσει πολυεπίπεδους μηχανισμούς συντονισμού σε εθνικό επίπεδο, οι οποίοι παράγουν ενθαρρυντικά αποτελέσματα. Ωστόσο, θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στη συνέχεια του προσωπικού και στην παροχή κατάλληλης διοικητικής υποστήριξης.

Επίπεδο υλοποίησης

Ο ρόλος των φορέων υλοποίησης (θεματικές/ομάδες προτεραιοτήτων/ ομάδες καθοδήγησης πολιτικής ή ομάδες δράσης) έχει αυξηθεί σημαντικά, καθώς αυτές είναι οι κινητήριες

³⁰ Παραδείγματα: συμβάσεις περιφερειακών θαλασσών, όπως η Σύμβαση της Βαρκελώνης για την EUSAIR και HELCOM για την EUSAIR ή περιφερειακές συμβάσεις ορεινών και λεκανών, όπως η Σύμβαση των Άλπεων για την EUSALP, η ICPDR και η Σύμβαση των Καρπαθίων για την EUSDR.

δυνάμεις της καθημερινής υλοποίησης των σχεδίων δράσης των ΜΠΣ. Οι βασικοί φορείς υλοποίησης των ΜΠΣ χρειάζονται οικονομική, πολιτική και διοικητική υποστήριξη για την εκπλήρωση των καθηκόντων τους. Επομένως, απαιτούνται περαιτέρω εργασίες για να ενδυναμωθούν κατάλληλα οι εν λόγω φορείς με την ανάθεση σαφών εντολών και αποτελεσματικής ικανότητας λήψης αποφάσεων, με την εξασφάλιση παράλληλα ότι διαθέτουν τους πόρους, την τεχνική ικανότητα και τις απαιτούμενες δεξιότητες.

Έχει επίσης σημειωθεί πρόοδος όσον αφορά τα «εργαλεία» που υποστηρίζουν την υλοποίηση των ΜΠΣ. Το νέο «σημείο στρατηγικής για τον Δούναβη στο πλαίσιο της EUSDR» έχει θεσπιστεί και λειτουργεί (εκ νέου) από τον Σεπτέμβριο του 2018. Το «σημείο διευκόλυνσης» της EUSAIR στηρίζει τη διακυβέρνηση της στρατηγικής και τους βασικούς φορείς υλοποίησης από το 2015. Τον Φεβρουάριο του 2020 η Γενική Συνέλευση της EUSALP αποφάσισε τη δημιουργία μιας δομής τεχνικής υποστήριξης για την υποστήριξη της στρατηγικής. Η στρατηγική για τη Βαλτική αποσκοπεί επίσης στην ενίσχυση της διοικητικής της ικανότητας και βασίζεται στις εμπειρίες των άλλων ΜΠΣ.

Οι προεδρίες των ΜΠΣ, μαζί με την Επιτροπή και με την υποστήριξη του προγράμματος INTERACT αναπτύσσουν δίκτυα, μεθόδους και εργαλεία συνεργασίας για την ενσωμάτωση των ΜΠΣ στα προγράμματα χρηματοδότησης της ΕΕ για την περίοδο μετά το 2020.

Επιπλέον, το INTERACT, με την υποστήριξη της Επιτροπής, συνεχίζει να προωθεί τη μακροπεριφερειακή διάσταση με τη δημιουργία και την εδραίωση δικτύων μεταξύ των βασικών φορέων υλοποίησης σε όλες τις στρατηγικές (π.χ. στους τομείς της διακυβέρνησης, των μεταφορών, του περιβάλλοντος ή της κλιματικής αλλαγής) και με την ενίσχυση της ικανότητας των φορέων υλοποίησης.

Κοινωνία των πολιτών

Το σύστημα διακυβέρνησης των ΜΠΣ σε πολλαπλά επίπεδα και με πολλαπλά ενδιαφερόμενα μέρη περιλαμβάνει, εξ ορισμού, διάφορους τύπους διακρατικών, διατομεακών και διαπεριφερειακών παραγόντων σε διάφορους τύπους δραστηριοτήτων. Η προσέγγιση των ΜΠΣ έχει επιτρέψει τη συμμετοχή νέων ενδιαφερόμενων μερών και την ανάπτυξη νέων δυναμικών και νέων τρόπων συνεργασίας. Όλες οι ΜΠΣ καταβάλλουν προσπάθειες για τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στις εργασίες σχετικά με θεματικούς τομείς. Οι φορείς υλοποίησης συνδέονται όλο και περισσότερο με την κοινωνία των πολιτών. Η συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων ενισχύει τη διάσταση από τη βάση προς την κορυφή των δράσεων των ΜΠΣ, ιδίως εκείνων που επικεντρώνονται στην αύξηση της συμμετοχής των νέων στη διαδικασία των ΜΠΣ, οι οποίες γίνονται όλο και πιο εμφανείς και στις τέσσερις ΜΠΣ.

Στη στρατηγική για το Δούναβη η κοινωνία των πολιτών συμμετέχει μέσω πλατφορμών που βασίζονται στον συμμετοχικό σχεδιασμό, την οικοδόμηση κοινοτήτων και την ενδυνάμωση. Οι εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών είναι βασικοί εταίροι στην υλοποίηση των Εθνικών Ημερών Συμμετοχής – την Ημέρα Συμμετοχής του Δούναβη το 2019 παρακολούθησαν περισσότερα από 1 000 άτομα.

Στη στρατηγική της Βαλτικής Θάλασσας, οι παράγοντες της κοινωνίας των πολιτών, κυρίως από ιδρύματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και ερευνητικά ιδρύματα, συμμετέχουν σε πολλά έργα/δραστηριότητες. Ωστόσο, υπάρχει περιθώριο για αύξηση της συμμετοχής της επιχειρηματικής κοινότητας, των ΜΚΟ και των νέων.

Η πλατφόρμα των ενδιαφερόμενων μερών της EUSAIR είναι επιχειρησιακή και η στρατηγική για τις Άλπεις άρχισε να αναπτύσσει μια ψηφιακή συμμετοχική πλατφόρμα για τη στήριξη της διάδοσης βιώσιμων πρωτοβουλιών και τη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων φορέων της κοινωνίας των πολιτών.

Επομένως, ο ρόλος των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών αυξάνεται και θα πρέπει να ενθαρρυνθεί περαιτέρω.

2.5 Παρακολούθηση και αξιολόγηση

Οι ΜΠΣ παράγουν σημαντικό αριθμό αποτελεσμάτων, που κυμαίνονται από τον αντίκτυπο στις εσωτερικές ικανότητες και τις διαδικασίες συντονισμού/συνεργασίας μεταξύ χωρών και περιφερειών έως την υλοποίηση ή τη διευκόλυνση συγκεκριμένων διακρατικών έργων/δραστηριοτήτων. Ωστόσο, στην πράξη, είναι δύσκολο να μετρηθούν και να καταγραφούν τα επιτεύγματα αυτά.

Βρίσκονται σε εξέλιξη πρωτοβουλίες για την ανάπτυξη συστημάτων παρακολούθησης, κυρίως με την επίτευξη συμφωνίας σχετικά με δείκτες και στόχους για τις προτεραιότητες που περιλαμβάνονται στα σχέδια δράσης.

Απαιτούνται περαιτέρω εργασίες για την αποτύπωση της πολυπλοκότητας των αποτελεσμάτων που παράγουν οι ΜΠΣ, συμπεριλαμβανομένης της ουσιαστικής θεσμικής ανάπτυξης και ανάπτυξης ικανοτήτων μεταξύ των χωρών και των ενδιαφερόμενων. Ένας ολοκληρωμένος μηχανισμός παρακολούθησης θα συμβάλει επίσης στη διατήρηση της πολιτικής στήριξης και την παροχή βοήθειας σε βασικούς φορείς υλοποίησης για την καλύτερη κατανόηση των αδυναμιών και των πλεονεκτημάτων κάθε στρατηγικής.

Το πρόγραμμα Interreg ESPON έχει αναπτύξει ένα εργαλείο παρακολούθησης – το ευρωπαϊκό Σύστημα Εδαφικής Παρακολούθησης (ETMS) – που έχει σχεδιαστεί για να εξυπηρετεί, μεταξύ άλλων, τις ΜΠΣ. Το εν λόγω εργαλείο παρέχει στους βασικούς φορείς υλοποίησης των ΜΠΣ και σε άλλα ενδιαφερόμενα μέρη εδαφικές πληροφορίες.

2.6 Επικοινωνία

Το τελευταίο Ευρωβαρόμετρο (Οκτωβρίου 2019) δείχνει ότι αυξάνονται όλο και περισσότερο οι γνώσεις που έχει το κοινό της ΕΕ σχετικά με τις 4 ΜΠΣ, πιθανώς ως αποτέλεσμα μιας αξιοσημείωτης αύξησης των δραστηριοτήτων επικοινωνίας κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς. Κάθε ΜΣΠ διαθέτει πλέον έναν πλήρως λειτουργικό φορέα για την αύξηση της ευαισθητοποίησης των ενδιαφερομένων και των ατόμων (EUSBSR: Let's communicate (Ας επικοινωνήσουμε)· EUSDR: σημείο στρατηγικής για τον Δούναβη· EUSAIR: σημείο διευκόλυνσης· και EUSALP: AlpGov). Όλες οι ΜΠΣ έχουν δημιουργήσει ειδικούς ιστότοπους, ενεργούς λογαριασμούς σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης και ενημερωτικά δελτία, και ο αριθμός των συνδρομητών σε αυτούς αυξάνεται. Η στρατηγική για την περιοχή της Αδριατικής και του Ιονίου και η στρατηγική για την περιοχή του Δούναβη έχουν ήδη κοινά σχέδια επικοινωνίας για τη διασφάλιση του συντονισμού των επικοινωνιακών δραστηριοτήτων και μηνυμάτων. Στο πλαίσιο της στρατηγικής για τις Άλπεις, η πρωτοβουλία «Pitch.Your.Project»³¹ επιτρέπει στους νέους να συμβάλλουν άμεσα στην υλοποίηση της στρατηγικής.

Κατά τη διάρκεια των δύο τελευταίων ετών σημειώθηκε σαφής αύξηση του αριθμού των εθνικών και μακροπεριφερειακών εκδηλώσεων που είχαν στόχο την προσέγγιση των δημόσιων αρχών, καθώς και των χρηματοδοτικών προγραμμάτων και του κοινού. Τα ετήσια φόρα, με την υποστήριξη, μεταξύ άλλων, του προγράμματος MEDIA της Επιτροπής, είναι οι κύριες ετήσιες εκδηλώσεις για τις ΜΠΣ και προσελκύουν μεγάλο αριθμό συμμετεχόντων. Η συμμετοχή πολιτικών υψηλού επιπέδου στα ετήσια φόρα είναι καίριας σημασίας για την αύξηση του ενδιαφέροντος των μέσων ενημέρωσης.

³¹ <https://www.alpine-region.eu/pitch-your-project-2020>

Η «Εβδομάδα των μεσογειακών ακτών και των μακροπεριφερειακών στρατηγικών» είναι μια άλλη σημαντική εκδήλωση που φέρνει σε επαφή τους βασικούς φορείς υλοποίησης των τεσσάρων ΜΠΣ. Αυτή η πρωτοβουλία της οποίας ηγείται η Σλοβενία έχει αποδειχθεί επιτυχημένο εργαλείο για την προσέγγιση τόσο των εθνικών μέσων ενημέρωσης όσο και του ευρύτερου κοινού.

Τον Φεβρουάριο του 2020 διοργανώθηκε για πρώτη φορά στις Βρυξέλλες μια «εβδομάδα μακροπεριφερειακών στρατηγικών» για τη συγκέντρωση διαφόρων συναντήσεων και εργαστηρίων που επικεντρώνονται στις ΜΠΣ. Η εν λόγω εβδομάδα χαιρέτιστηκε από τα ενδιαφερόμενα μέρη των μακροπεριφερειακών ως μια ευκαιρία για τον συντονισμό και την ανταλλαγή μεταξύ των στρατηγικών, για την ανταλλαγή απόψεων με εκπροσώπους των θεσμικών οργάνων της ΕΕ και για την αύξηση της ευαισθητοποίησης.

Σε εθνικό επίπεδο, όλες οι στρατηγικές έχουν εντείνει τις εκστρατείες ευαισθητοποίησης αλλά θα χρειαστούν περισσότερες προσπάθειες. Μολονότι η αγγλική είναι επί του παρόντος η γλώσσα εργασίας και για τις τέσσερις στρατηγικές, θα πρέπει να ενθαρρύνεται η επικοινωνία με το κοινό στις εθνικές γλώσσες.

3. ΕΠΟΜΕΝΑ ΒΗΜΑΤΑ

Η μακροπεριφερειακή συνεργασία είναι ένα ισχυρό εργαλείο για τη στήριξη της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής ανάπτυξης και ολοκλήρωσης, και για την προώθηση καλών σχέσεων με τις γειτονικές χώρες.

Μετά από 10 χρόνια εφαρμογής, οι ΜΠΣ αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της εργαλειοθήκης της ΕΕ για την εδαφική συνεργασία, αν και το δυναμικό τους δεν έχει ακόμη αξιοποιηθεί στο έπακρο.

Ο κόσμος αλλάζει με ταχείς ρυθμούς και οι ΜΠΣ θα πρέπει να συμβαδίζουν με τις νέες προτεραιότητες. Για να εξακολουθήσουν οι ΜΠΣ να προσφέρουν λύσεις στις κοινές προκλήσεις, είναι σημαντικό να επανεξετάζονται και να επικαιροποιούνται σε τακτικά διαστήματα. Πρέπει να διασφαλίζουν την ισορροπία μεταξύ της ανταπόκρισης στις νέες αναδυόμενες ανάγκες και προτεραιότητες και της διασφάλισης συνέχειας των εργασιών για την επίτευξη απτών αποτελεσμάτων.

Η κρίση της νόσου COVID-19, η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία και η ευρωπαϊκή ψηφιακή στρατηγική

Αμέσως μόλις κατέστη εμφανής ο αντίκτυπος της πανδημίας της νόσου COVID-19, οι εθνικοί συντονιστές των ΜΠΣ έλαβαν πρωτοβουλίες για να εξετάσουν τον τρόπο με τον οποίο οι ΜΠΣ θα μπορούσαν να βοηθήσουν τις συμμετέχουσες χώρες να αντιμετωπίσουν την κρίση μέσω συντονισμένων δράσεων. Η έκταση του ρόλου που θα μπορούσαν να διαδραματίσουν οι ΜΠΣ κατέστη σαφέστερη υπό το πρίσμα των πρωτοβουλιών που έλαβε η Επιτροπή, κυρίως με το προτεινόμενο σχέδιο ανάκαμψης Next Generation EU.

Οι συντονιστικοί φορείς των ΜΠΣ συναντήθηκαν για να συζητήσουν ποιες δράσεις θα μπορούσαν να αναληφθούν από κάθε ΜΠΣ για να βοηθήσουν τις συμμετέχουσες χώρες και περιφέρειες να ανακάμψουν και να εφαρμόσουν μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη οικονομική απόκριση. Επιπλέον, οι προεδρίες των τεσσάρων ΜΣΠ συναντήθηκαν στις 17 Ιουνίου 2020 προκειμένου να εντοπίσουν πιθανά θέματα, που είναι σημαντικά για όλες τις ΜΣΠ, στα οποία η ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των ΜΣΠ θα μπορούσε να συμβάλει στη βιώσιμη και ανθεκτική ανάκαμψη των μακροπεριφερειών, υποστηρίζοντας παράλληλα τις πράσινες και τις ψηφιακές προτεραιότητες της Ένωσης.

Σύμφωνα με τις πρώιμες πρωτοβουλίες των εθνικών συντονιστών, το πολιτικό επίπεδο κάθε στρατηγικής θα πρέπει τώρα να παροτρύνει τους βασικούς φορείς υλοποίησης των ΜΠΣ να συντονίσουν τις προσπάθειές τους με όλους τους σχετικούς ενδιαφερόμενους φορείς σε ολόκληρη τη μακροπεριφέρεια στους τομείς στους οποίους οι ΜΠΣ έχει αποδειχθεί ότι έχουν προστιθέμενη αξία. Αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνει τον ρόλο των ΜΠΣ στην εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και της ευρωπαϊκής ψηφιακής στρατηγικής, που αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο της αναπτυξιακής στρατηγικής της Ευρώπης, και σε τομείς όπως ο βιώσιμος τουρισμός, οι διακρατικοί συνεργατικοί σχηματισμοί ΜΜΕ ή η υγεία.

Ενσωμάτωση και εφαρμογή

Η διαδικασία που αποσκοπεί στην ευθυγράμμιση των εθνικών/περιφερειακών χρηματοδοτικών προγραμμάτων της ΕΕ για την περίοδο 2021-2027 με σχετικές προτεραιότητες των ΜΠΣ («ενσωμάτωση») πρέπει να ολοκληρωθεί με επιτυχία. Αυτό είναι ζωτικής σημασίας για την επίτευξη των οικονομικών, κοινωνικών και εδαφικών τους στόχων των ΜΠΣ και για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων και για την αύξηση του αντικτύπου τους μέσω της συνεργασίας και του συντονισμού των δράσεων σε ολόκληρη τη μακροπεριφέρεια. Για τον σκοπό αυτό:

- οι βασικοί φορείς υλοποίησης των ΜΠΣ και οι εθνικές/περιφερειακές αρχές που είναι αρμόδιες για τα χρηματοδοτικά προγράμματα της ΕΕ για την περίοδο 2021-2027 θα πρέπει να εντείνουν τις προσπάθειές τους πριν από την ολοκλήρωση των προγραμμάτων.
- Για να διασφαλιστεί η αποτελεσματική εφαρμογή, σε ολόκληρη τη μακροπεριφέρεια, των προτεραιοτήτων των ΜΠΣ που περιλαμβάνονται στα χρηματοδοτικά προγράμματα της ΕΕ για την περίοδο 2021-2027, θα πρέπει να καθοριστούν τα κατάλληλα δίκτυα των (διαχειριστικών) αρχών των προγραμμάτων για κάθε ΜΠΣ. Τα δίκτυα αυτά διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο και θα πρέπει να είναι καλά διαρθρωμένα ώστε να λειτουργούν σε όλη την περίοδο 2021-2027 και στην μετέπειτα εποχή. Θα προσφέρουν έναν χώρο συνεδριάσεων στις (διαχειριστικές) αρχές των προγραμμάτων για να έρχονται σε επαφή με τους βασικούς φορείς υλοποίησης των ΜΠΣ, για να συντονίζουν την εφαρμογή των μέτρων των ΜΣΠ που περιλαμβάνονται στα αντίστοιχα προγράμματά τους, και για να προωθούν τη συνεργασία μεταξύ των προγραμμάτων για τη διασφάλιση του αναμενόμενου μακροπεριφερειακού αντικτύπου. Αρχικά παραδείγματα τέτοιων δικτύων στις περιοχές της Βαλτικής και του Δούναβη προσφέρουν ήδη ενθαρρυντικά αποτελέσματα.

Πρόσβαση σε κεφάλαια υπό την άμεση διαχείριση της Επιτροπής

Οι εθνικοί και οι θεματικοί συντονιστές των ΜΠΣ θα πρέπει να ενθαρρύνουν τους σχετικούς φορείς υλοποίησης των έργων (π.χ. μακροπεριφερειακούς παράγοντες) να συμμετέχουν σε ανταγωνιστικούς μηχανισμούς (όπως οι προσκλήσεις υποβολής προτάσεων για έργα) που δημοσιεύονται από τα μέσα της ΕΕ που τελούν υπό άμεση διαχείριση (π.χ. Ορίζων Ευρώπη, πρόγραμμα «Ψηφιακή Ευρώπη», LIFE, Erasmus, πρόγραμμα ενιαίας αγοράς³²).

Για να μεγιστοποιηθούν οι πιθανότητες επιτυχίας των ΜΠΣ, οι εθνικοί και οι θεματικοί συντονιστές τους θα πρέπει να προωθούν και να διευκολύνουν την πρόσβαση σε εθνική/περιφερειακή εμπειρογνωμοσύνη για τη στήριξη της ανάπτυξης προτάσεων υψηλής ποιότητας για τις προσκλήσεις υποβολής έργων.

Η διακυβέρνηση των ΜΠΣ

³² Με βάση τις τρέχουσες προτάσεις της Επιτροπής για προγράμματα για την περίοδο 2021-2027.

Το πολιτικό επίπεδο θα πρέπει να ενισχύσει τον ηγετικό του ρόλο όσον αφορά τις ΜΠΣ με τους εξής τρόπους:

- με την παροχή ισχυρής στρατηγικής καθοδήγησης·
- με τη διασφάλιση της συνοχής μεταξύ των ΜΠΣ και άλλων εδαφικών/τομεακών εθνικών και διακρατικών στρατηγικών και πολιτικών·
- με τη διασφάλιση ότι όλοι οι εθνικοί και θεματικοί συντονιστές των ΜΠΣ είναι δεόντως εξουσιοδοτημένοι και διαθέτουν σαφή εντολή και επαρκείς πόρους·
- με την ενίσχυση της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης μέσω της αποτελεσματικής συμμετοχής των περιφερειακών/τοπικών ενδιαφερομένων μερών, της κοινωνίας των πολιτών, συμπεριλαμβανομένων των νέων, στην εφαρμογή των ΜΠΣ.

Οι ετήσιες υπουργικές/πολιτικές συνεδριάσεις που πραγματοποιούνται παράλληλα με τα ετήσια φόρα έχουν αποδειχθεί πολύτιμη βέλτιστη πρακτική και θα πρέπει να εξεταστεί το ενδεχόμενο της ενσωμάτωσής τους σε όλες τις ΜΠΣ. Οι ετήσιες υπουργικές συνεδριάσεις είναι πολύ χρήσιμες για τη διασφάλιση της λογοδοσίας, για τη λήψη πολιτικών αποφάσεων και την παροχή στρατηγικής καθοδήγησης, π.χ. με την έκδοση υπουργικών/πολιτικών δηλώσεων. Οι εθνικοί και οι θεματικοί συντονιστές θα πρέπει να λάβουν εντολή να εφαρμόσουν τις αποφάσεις που έχουν ληφθεί και να υποβάλουν έκθεση σχετικά με τα επιτεύγματα στην επόμενη ετήσια υπουργική συνεδρίαση.

Με βάση την εμπειρία από τις στρατηγικές του Δούναβη και της περιοχής της Αδριατικής και του Ιονίου, όλες οι ΜΠΣ θα πρέπει να υποβοηθούνται από μια δομή τεχνικής υποστήριξης που θα είναι υπεύθυνη για καθήκοντα όπως: υποστήριξη των εκ περιτροπής προεδριών και διασφάλιση της συνέχειας των δράσεων υλοποίηση δραστηριοτήτων επικοινωνίας· υποστήριξη των θεματικών συντονιστών και των διευθυνουσών ομάδων· διασφάλιση του συντονισμού εντός/μέσω των ΜΠΣ και με τις στρατηγικές για τις θαλάσσιες λεκάνες· διευκόλυνση των δικτύων των (διαχειριστικών) αρχών του προγράμματος και των βασικών φορέων υλοποίησης των ΜΠΣ· και συντονισμό της παρακολούθησης και της αξιολόγησης. Η δομή τεχνικής υποστήριξης θα πρέπει να διαθέτει σταθερή πηγή χρηματοδότησης για τη διασφάλιση της συνέχειας. Βασικό ρόλο θα πρέπει να διαδραματίζουν τα προγράμματα διακρατικής συνεργασίας Interreg που καλύπτουν το έδαφος των ΜΠΣ (Βαλτική Θάλασσα, Δούναβης, Αδριατική-Ιόνιο, περιοχή των Άλπεων).

Η επικοινωνία σχετικά με τα ΜΠΣ στους ενδιαφερόμενους φορείς και στο κοινό είναι πρωταρχικής σημασίας. Οι εργασίες στον τομέα αυτό θα πρέπει να συνεχιστούν και να επεκταθούν εντός και μεταξύ των ΜΠΣ, με πιο στοχευμένη επικοινωνία, με την εκμετάλλευση των συνεργειών, τη βελτίωση του συντονισμού και της εναρμόνισης.

Ο ρόλος των ΜΠΣ στην πολιτική διεύρυνσης της ΕΕ

Οι στενότερες συνέργειες με τη διαδικασία διεύρυνσης είναι σημαντικές για την υποστήριξη της προοπτικής της ΕΕ για τα Δυτικά Βαλκάνια, σύμφωνα με την προτεραιότητα της ΕΕ «Μια ισχυρότερη Ευρώπη στον κόσμο» και τη νέα μεθοδολογία για τη διεύρυνση³³.

Σε πολιτικό επίπεδο, θα πρέπει να θεσπιστούν ανταλλαγή απόψεων και συνεργασία με πρωτοβουλίες υψηλού επιπέδου στην περιοχή όπως με τις διασκέψεις κορυφής ΕΕ-Δυτικών Βαλκανίων και άλλες πρωτοβουλίες περιφερειακής συνεργασίας. Με τον τρόπο αυτό θα αποφευχθούν οι επικαλύψεις, θα καταστεί δυνατή η βελτίωση του συντονισμού και θα

³³ COM(2020) 57 final: Ενίσχυση της ενταξιακής διαδικασίας — Μια αξιόπιστη ενωσιακή προοπτική για τα Δυτικά Βαλκάνια.

αυξηθεί η περιφερειακή συνεργασία με τελικό στόχο την ενίσχυση του θετικού αντικτύπου στη ζωή των ανθρώπων στην περιφέρεια.

Η τρέχουσα συμμετοχή σε ισότιμη βάση των Δυτικών Βαλκανίων στις στρατηγικές για τον Δούναβη και για την περιοχή Αδριατικής-Ιονίου θα πρέπει να ενισχυθούν περαιτέρω, μεταξύ άλλων με τη διασφάλιση της αποτελεσματικής συμμετοχής τους στην υλοποίηση της διττής - πράσινης και ψηφιακής- μετάβασης. Οι αρχές από τις συμμετέχουσες χώρες των Δυτικών Βαλκανίων θα πρέπει να διαθέτουν επαρκείς πόρους για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής συμμετοχής τους στις δομές διακυβέρνησης και υλοποίησης των ΜΠΣ.

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στις σημερινές εξαιρετικές περιστάσεις που προκάλεσαν η πανδημία COVID 19 και η επακόλουθη οικονομική κρίση, η συνεργασία μεταξύ χωρών και περιφερειών είναι περισσότερο από ποτέ αναγκαία. Η κρίση έχει οικονομικές, δημοσιονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις που καμία χώρα δεν μπορεί να αντιμετωπίσει μόνη της. Η ΕΕ παρέχει καινοτόμα εργαλεία και έκτακτα χρηματοδοτικά μέσα για «αντίδραση και ανάκαμψη»: βραχυπρόθεσμα, για την αντίδραση και την αποκατάσταση των ζημιών που προκλήθηκαν στον ευρωπαϊκό ιστό από την πανδημία: μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, για την ανάκαμψη μέσω επενδύσεων σε μια πράσινη, ψηφιακή, ανθεκτική και χωρίς κοινωνικούς αποκλεισμούς οικονομία. Η ανάκαμψη από την κρίση αποτελεί σημαντική ευκαιρία για τη διαμόρφωση της Ευρώπης του μέλλοντος.

Στο πλαίσιο αυτό, οι ΜΠΣ διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην παροχή βοήθειας στις συμμετέχουσες χώρες και περιφέρειες για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης με τη συντονισμένη υλοποίηση των προτεραιοτήτων της ΕΕ, όπως η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, η ευρωπαϊκή ψηφιακή στρατηγική, και οι προτεραιότητες «Μια οικονομία στην υπηρεσία των ανθρώπων» και «Μια ισχυρότερη Ευρώπη στον κόσμο». Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στον βιώσιμο τουρισμό, τη στήριξη των ΜΜΕ και τη διακρατική καινοτομία.

Τα κράτη μέλη έχουν πλέον μια μοναδική ευκαιρία να προωθήσουν τη συμπερίληψη των σχετικών προτεραιοτήτων των ΜΠΣ στα εθνικά και περιφερειακά προγράμματα της ΕΕ για την περίοδο 2021-2027 (ΕΔΕΤ, ΕΓΤΑΑ, ΜΠΒ, ΜΓΑΔΣ). Αυτό είναι ζωτικής σημασίας για τη διασφάλιση της συντονισμένης υλοποίησης των προγραμμάτων και των ΜΠΣ στις μακροπεριφέρειες.

Για να συμβάλουν οι ΜΠΣ ουσιαστικά στην μεσομακροπρόθεσμη οικονομική ανάκαμψη και την ευημερία των συμμετεχουσών χωρών, απαιτείται να διατηρηθεί η ισχυρότερη πολιτική ευθύνη και καθοδήγηση.

Προσάρτημα: Χάρτης των μακροπεριφερειακών στρατηγικών

